Äldrerådet 29 oktober 2026 § 48

Äldrerådets utlåtande om budgeten för 2027 och ekonomiplanen för 2027–2029 samt om förslagen till ändringar i klientavgifterna inom social- och hälsovården för 2027

Äldrerådet har gett sitt utlåtande om Västra Nylands välfärdsområdes budget för 2027 och ekonomiplan för 2027–2029 samt om de föreslagna ändringarna av klientavgifterna inom social- och hälsovården för 2027.

1. Allmänna motiveringar

1.1. Välfärdsområdesdirektörens översikt

I översikten konstateras att "Endast genom modiga reformer kan vi säkerställa att tjänsterna också i framtiden är verkningsfulla, tillgängliga och ekonomiskt hållbara."
Äldrerådet delar denna uppfattning och instämmer i att *särskilt tillgången till vård, möjligheterna att få kontakt med primärvården, handläggningstiderna och klientantalen samt mentalvårds- och missbrukararbetet behöver utvecklas. Framgång inom dessa områden stärker västnylänningarnas förtroende för välfärdsområdets förmåga att värna om sina invånares välfärd.*

2. Strategin och fullmäktigeperiodens mål

Äldrerådet **stöder** välfärdsområdets strategi, grundläggande uppgift, värderingar, riktlinjer, principer för ordnandet av tjänster och förändringslöften.

Äldrerådet **betonar vikten av att följande mål uppnås och stöder arbetet för att nå dem:**

1. Systemet med husläkare och egen skötare som arbetar i par ska införas och byggas ut enligt den fastställda tidsplanen senast vid utgången av 2029.
2. Alla ska garanteras tillgång till omsorg i rätt tid.
3. Information om tjänsterna ska nå seniorerna i deras hem genom flera olika kanaler, även på svenska.

4. Utöver utvecklingen av digitala tjänster måste det också finnas möjlighet att få
   service ansikte mot ansikte och per telefon.
5. De äldres digitala färdigheter ska stärkas i samarbete med bland annat organisationer och kommuner.
6. Alla ska ha möjlighet att få tillgång till serviceboende i rätt tid
7. Vi stöder införandet av tjänster för äldre av samma typ som seniorrådgivning.
8. Välfärdsområdet och kommunerna ska tillsammans säkerställa att det i varje kommun finns lokaler som seniororganisationerna kan använda avgiftsfritt för sin verksamhet.
9. Välfärdsområdet och kommunerna ska fortsätta samarbeta vid planeringen av tjänster som hjälper äldre att uträtta ärenden samt motions-
   och kulturtjänster för äldre.
10. Välfärdsområdet och kommunerna ska bevilja understöd inom social- och hälsovården för seniororganisationernas verksamhet i syfte att främja välbefinnande och hälsa samt minska ensamheten.
11. Vid upphandling av screeningtjänster ska hänsyn tas till möjligheterna för invånarna i alla kommuner att ta sig till tjänsterna.

2.2. Principer för ordnande

I vårt välfärdsområde styrs ordnandet av tjänsterna av sex principer: låt kunden välja, ge ansvar, stärk basnivån, välj det mest kostnadseffektiva sättet, digitalisera, samt förnya och avstå.

Vi stöder dessa principer.
Vi stöder också de centrala operativa satsningar för 2027 inom ramen för förändringslöftet.

Vi stöder även de åtgärder och satsningar som enligt planen ska skapa ett tryggt liv hemma under 2027.

Vi stöder en ansvarsfull användning av artificiell intelligens.

Vi godkänner de mål och åtgärder som föreslås för att välfärdsområdet ska bli en föregångare i användningen av teknik.

Det är livsviktigt att kritiska tjänster fungerar under alla förhållanden. Vi stöder de föreslagna målen och satsningarna.

Inom hemvården får äldre personer hjälp hos trygghetsservicen i oväntade situationer dygnet runt. Om en äldre person behöver hjälp hemma utlovas hjälp på plats inom 60 minuter.
Vi stöder detta.

Ändringar i klientavgifterna inom social- och hälsovården

Följande frågor om ändringarna av klientavgifterna inom social- och hälsovården väcker funderingar hos äldrerådet:

1. Av förslaget till ändringar av klientavgifterna framgår inte om det finns andra skäl till höjningarna än att avgifterna höjs till de högsta belopp som lagen tillåter.
2. Avgiften för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig institutionsvård ändras så att man i fortsättningen kan ta ut en månadsavgift som i stället för nuvarande 85 procent kan vara högst 87,5 procent av klientens månadsinkomster.
   Redan i dag är det belopp som klienten får behålla, 15 procent av inkomsterna, verkligen mycket litet. Pengarna ska räcka till kläder, hygienprodukter, självriskandelar för transporter, telefonkostnader och eventuella andra utgifter som inte ingår i tjänsten. **Är det enda skälet till höjningen att lagen tillåter den?**
3. En höjning av hälsocentralsavgiften med 20 procent är ganska stor. Den kan hindra människor från att söka sig till tjänsten. Detsamma gäller höga avgifter för operationer och andra ingrepp som tas ut utöver vårddygnsavgiften.

4. Avgiften för förvaring av avlidna är 10 euro per dygn. Om kön till krematoriet är exempelvis två månader lång blir det sammanlagda beloppet betydande. Är förvaringsavgiften en ny avgift?
5. Den regelbundna hemvården har utökats med avgiftsfria besök. Det är positivt och motiverat. Tjänsterna inom gemenskapsboende och långvarig heldygnsvård har delats upp i mycket små delar. Frågan är om klienterna på förhand kan välja en lämplig kombination av tjänster så att de 15 procent av inkomsterna som de får behålla räcker, eller om de får fakturor i efterhand.

Distribution Sanna Svahn, Välfärdsområdesdirektör
LUVN Välfärdsområdesstyrelsen
Fullmäktigesekreterarna